

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 30. marraskuuta 2018
(OR. en)

14302/1/18
REV 1

SAN 403
PHARM 59

ILMOITUS

Lähettäjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Vastaanottaja:	Pysyvien edustajien komitea / Neuvosto
Asia:	Työllisyys-, sosiaalipolitiikka, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvoston istunto 7. joulukuuta 2018 Puuttuminen rokotusvastaisuuteen EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla: haasteet ja mahdollisuudet digitalisoituneessa maailmassa – <i>Keskustelu</i>

Valtuuskunnille toimitetaan liitteessä puheenjohtajavaltion ilmoitus työllisyys-, sosiaalipolitiikka, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvoston (TSTK) istunnossa 7. joulukuuta 2018 aiheesta "Puuttuminen rokotusvastaisuuteen EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla: haasteet ja mahdollisuudet digitalisoituneessa maailmassa" käytävää julkista keskustelua varten. Keskustelun jäsentämiseksi puheenjohtajavaltio on laatinut tekstin lopussa esitetyt kolme kysymystä.

**Puuttuminen rokotusvastaisuuteen EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla:
haasteet ja mahdollisuudet digitalisoituneessa maailmassa**

TAUSTAA JA HAASTEET

Rokottaminen on yksi 1900-luvun suurimmista kansanterveydellisistä saavutuksista. Se on auttanut poistamaan isorokon ja polion maailmanlaajuisesti ja vähentänyt kurkkumädän ja jäykkäkouristuksen kaltaisten, aiemmin laajalle levinneiden tautien esiintymistä. Rokotukset ovat yksi nykyaikaisen lääketieteen tärkeimmistä ja tehokkaimmista tautien ehkäisykeinoista. Huolimatta siitä, että tästä vallitsee laaja tieteellinen konsensus, useimmissa osissa Eurooppaa taudit, jotka voitaisiin ehkäistä rokottamalla, ovat kasvava kansanterveydellinen uhka. Tälle teoreettisen tiedon ja käytännön tilanteen väliselle erolle on useita syitä, joista yksi on kasvava rokotusvastaisuus. Nykyiset viestintä- ja tietotekniikat, jotka mahdollistavat kaikenlaisten viestien, myös rokotteita ja rokottamista koskevan väärän tiedon, nopean ja helpon leviämisen, voivat johtaa siihen, että rokottaminen herättää huolta. Samalla alan nopea kehitys voi toisaalta auttaa parantamaan terveyden edistämistä ja tautien ehkäisyä.

Rokotusvastaisuus ja luottamuksen hiipuminen

Rokotuksia koskevat virheelliset käsitykset ovat vieneet yleisön huomion rokotusten hyödyistä, luovat epäluottamusta tiedettä kohtaan ja aiheuttavat pelkoa mahdollisista kielteisistä vaikutuksista. Rokotusvastaisuuden lisääntymisen taustalla on useita eri tekijöitä, joita ei välttämättä kaikkia ole vielä ymmärretty. Kun rokotuksilla ehkäistävät taudit ovat rutiininomaisten rokotusten ansiosta käyneet harvinaisemmiksi, kansalaiset eivät enää pidä niitä hengenvaarallisina niin kuin ne itse asiassa voivat olla. He eivät näin ollen ole riittävän tietoisia rokottamatta jättämisen vaaroista eivätkä siitä, että rokotukset todellakin pelastavat henkiä. Muita vaikuttavia tekijöitä ovat luotettavan tiedon puute ja joissakin tapauksissa epäluottamus saatavilla olevien tietojen tuottajia kohtaan, terveille henkilöille (erityisesti lapsille) annettaviin rokotuksiin liittyvien mahdollisten riskien huonompi hyväksyminen, rokotuksista yksilöille ja yhteisölle koituvien hyötyjen ymmärryksen puute sekä tiedotusvälineissä rokotusten turvallisuudesta käydyt väärän tiedon ruokkimat kiistat. Nopean ja vaivattoman globaalin viestinnän mahdollistavat viestintäteknologiat ja mahdollisesti epäluotettavan tiedon jatkuva saatavuus ovat luoneet monia uusia alustoja, jotka vauhdittavat rokotteita ja rokotuksia koskevan huolestuneisuuden ja väärän tiedon leviämistä. Monissa EU:n jäsenvaltioissa rokotusvastaiset ryhmät ovat sekä sosiaalisen median että tärkeimpien tiedotusvälineiden tuella saamassa lisää huomiota, ja ne ovat alkaneet vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen ja politiikkaan.

Hiljattain julkaistussa raportissa EU:ssa vallitsevasta luottamuksesta rokotuksiin¹ todetaan, että vaikka enemmistö EU-kansalaisista yhä uskoo rokotusten tärkeyteen, tehoon ja turvallisuuteen, luottamus rokotuksiin WHO:n Euroopan alueella on alhaisempi kuin muilla alueilla, ja monissa maissa on viimeisten 20 vuoden aikana ollut merkittäviä luottamuskriisejä, jotka ovat voineet osaltaan vaikuttaa tietyissä EU:n jäsenvaltioissa ilmenneisiin vaarallisiin tuhkarokkoepidemioihin.

¹ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_confidence_en.pdf

Riittämättömän rokotuskattavuuden vaikutukset

Yleinen rokotuskattavuus vaihtelee huomattavasti EU:n eri jäsenvaltioissa, joista monet jäävät tuhkarokon osalta alle laumaimmunitetin edellyttämän 95 prosentin tavoitekattavuuden. Tästä on esimerkkinä, että vain kuusi EU- tai ETA-maata saavutti vähintään 95 prosentin rokote-kattavuuden kummankin tuhkarokkorokoteannoksen osalta vuonna 2017².

Joissakin EU:n jäsenmaissa ja naapurimaissa on näin ollen parhaillaan ennennäkemättömiä rokotuksin ehkäistävien tautien epidemioita. Pelkästään vuonna 2017 EU:ssa sairastui yli 14 000 henkilöä tuhkarokkoon – tämä oli yli kolminkertaisesti vuonna 2016 ilmoitettu määrä. Kahden viime vuoden aikana 57 henkilöä on kuollut tuhkarokkoon ja kaksi kurkkumätään. Eurooppa on vaarassa epäonnistua tuhkarokon hävittämisessä sovittujen WHO:n tavoitteiden mukaisesti.

Toinen riittämättömän rokotuskattavuuden vaikutus on se, että riski polioviruksen paluusta EU:hun on edelleen olemassa, mikä vaarantaa unionin poliosta vapaan aseman.

Vuosittain havaitaan noin 33 000 kohdunkaulasyöpätapausta, ja EU:ssa kuolee tähän syöpään noin 15 000 henkilöä vuodessa³. Suurin osa kaikista kohdunkaulasyöpätapauksista johtuu ihmisen papilloomavirustartunnoista (HPV)⁴. HPV-tartuntoja voitaisiin vähentää merkittävästi HPV-rokotuksilla^{5 6}.

² <https://ecdc.europa.eu/en/publications-data/vaccination-coverage-second-doses-measles-containing-vaccine-country-eueea-2017>

³ <https://ecdc.europa.eu/en/human-papillomavirus/factsheet>

⁴ <https://www.scrip.org/journal/PaperInformation.aspx?paperID=84214>

⁵ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/vaccines-and-immunization/news/news/2018/10/hpv-vaccination-protecting-girls-now-from-cervical-cancer-in-their-future>

⁶ <https://www.uptodate.com/contents/human-papillomavirus-vaccination>

TEHOKKAAN ROKOTUSKATTAVUUDEN TÄRKEIMMÄT ESTEET JA SITÄ EDISTÄVÄT TEKIJÄT

Alhaisiin rokotuskattavuuslukuihin puuttumiseksi on ensin tärkeää pyrkiä ymmärtämään syitä, jotka johtavat rokottamisen vähäisyyteen Euroopassa.

Hiljattain julkaistun rokotuspalvelujen organisointia ja tarjoamista EU:ssa koskevan raportin⁷ mukaan jäsenvaltiot ilmoittavat rokotusvastaisuuden olevan yksi tehokkaan rokotuskattavuuden pääesteistä tuhkarokon osalta ja ylipäättään lapsuusiän rokotusohjelmien tehokkaan toteuttamisen kannalta. Tuhkarokon osalta mainittiin muina tehokkaan rokotuskattavuuden esteinä se, ettei heikommassa asemassa olevia väestönosia ole tavoitettu, väestön yleinen tietoisuus asiasta on puutteellista, terveydenhuollon ammattilaiset eivät saa riittävästi koulutusta tai heidän parissaan ilmenee rokotusvastaisuutta, rokotuspalvelujen organisointi, tarjonta ja rahoitus, satunnainen rokoteputa sekä kansallisten ja kansainvälisten sähköisten rokotustietokantojen puute. Raportissa mainittuja vastatoimia ovat tuhkarokkorokotusten sisällyttäminen julkisesti rahoitettuihin terveystietoihin, tiedotuskampanjat ja rokotuksia koskevan seuranta järjestelmän käyttö.

Aikuisille annettavien influenssarokotusten osalta tehokkaan rokotuskattavuuden pääasiallisia esteitä ovat jäsenvaltioiden mukaan yleinen tiedon puute, puutteellinen tietoisuus tartunnan mahdollisista vakavista seurauksista sekä rokotusvastaisuus ja rokotusten vastainen toiminta samoin kuin rokotettavilta perittävät maksut. Jäsenvaltioiden mukaan tehokasta influenssarokotuskattavuutta puolestaan edistetään sekä yleisillä että terveydenhoitoalan henkilöstölle suunnatuilla tiedotuskampanjoilla.⁷

⁷ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_services_en.pdf

Tehokkaita keinoja panostaa terveyteen käsittelevän asiantuntijalautakunnan hiljattain julkistamassa raportissa⁸ nimettiin rokotusten ottamiseen vaikuttavia tärkeimpiä tekijöitä. Myönteisellä puolella mainittiin rokotuksia koskevan luotettavan tiedon saatavuus, myönteinen viestintä sekä luottamuksen rakentaminen instituutioita, rokotusten tarjoajia ja itse rokottamista kohtaan. Kielteisiä tekijöitä ovat huhupuheet ja uskomukset, jotka heikentävät luottamusta rokotuksiin, ja joidenkin terveydenhuollon tarjoajien puutteellinen kyky reagoida näihin uskomuksiin ja antaa näyttöön perustuvia ohjeita.

Terveydenhuoltoalan meneillään oleva digitalisoituminen on tekijä, joka on yleisesti muuttamassa terveydenhoitoa ja vaikuttaa siihen, ja näin ollen myös rokotuksiin. Rokotusten alalla yksi digitalisoitumisen pääsaavutuksista on ollut sähköisten rokotustietojärjestelmien kehittäminen. Vuoden 2016 loppuun mennessä kahdeksassa jäsenvaltiossa oli otettu käyttöön kansallisen tason rokotustietojärjestelmiä, ja lisäksi on otettu käyttöön useita suppeampia alue- tai paikallistason järjestelmiä⁹. Näillä järjestelmillä pystytään parantamaan huomattavasti rokotteiden yleistä tarjontaa optimoimalla kattavuuslukuja koskevien tietojen laatu ja auttamalla tunnistamaan rokotuskattavuuden puutteita ja rokotuksia vaille jääneitä väestöryhmiä. Rokotuskattavuuslukuja voitaisiin parantaa niiden avulla myös tarjoamalla lisätoimintoja, kuten muistutusjärjestelmiä. Niiden käyttöön liittyy kuitenkin myös uusia eturistiriitoja, ja on otettava huomioon tietosuojan ja yksilön oikeuksien, etiikan ja järjestelmien vertailtavuuden kaltaisia asioita.

⁸ https://ec.europa.eu/health/expert_panel/sites/expertpanel/files/020_vaccinationpgms_en.pdf

⁹ <https://ecdc.europa.eu/sites/portal/files/documents/immunisation-systems.pdf>

KESKUSTELUNAIHEITA

Neuvostoa pyydetään edellä esitetyn perusteella tarkastelemaan seuraavia kysymyksiä:

1. Hiljattain tehty tutkimus¹⁰ osoittaa, että rokotusvastaisuus on joissakin Euroopan maissa vähentynyt, mutta toisissa lisääntynyt. Euroopan tämänhetkinen tuhkarokkoepidemia todistaa, että rokotusvastaisuus, joka voi johtaa alhaiseen rokotuskattavuuteen, muodostaa Euroopassa tärkeän rajatylittävän terveysuhan. Miksi rokotusvastaisuus vaihtelee eri jäsenvaltioissa, ja miten näitä eroja voidaan käsitellä? Mitä toimia tarvitaan, jotta Euroopan unionissa voidaan järjestelmällisesti torjua rokotusvastaisuutta ja alhaisia rokotuskattavuuslukuja tämän rajatylittävän terveysuhan poistamiseksi? Onko mitään parasta käytäntöä, joka olisi auttanut jäsenvaltiotanne lisäämään rokotuskattavuutta? Voitteko mainita esimerkin onnistuneesta toimenpiteestä, joka voitaisiin toteuttaa muissakin jäsenvaltioissa?
2. Nopea viestintä ja helppo tiedonsaanti internetin välityksellä tarjoaa rokotusten vastustajille toiminta-alustan, ja suuren yleisön on entistä vaikeampi tunnistaa luotettavat lähteet, kun on kyse rokotuksia koskevasta tiedosta. Miten jäsenvaltiot voivat parhaiten lisätä synergiaa tiedotusvälineissä ja etenkin internetissä rokotteista ja rokottamisesta leviävän väärän tiedon ja valeuutisten torjumiseksi?
3. Käynnissä oleva digitalisoituminen aiheuttaa muutoksia terveydenhuoltojärjestelmien kaikkiin osiin. Mitä hyötyjä ja haasteita se tuo rokotusten alalle ja miten se voisi auttaa parantamaan rokotuskattavuuslukuja?

¹⁰ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_confidence_en.pdf